

nej|livet

ett magasin om livsfrågor från Svenska kyrkan

03 | 2018

ROAD TRIP
Följ Strömmen

HEMMA HOS
Tuva Fredin

DÄR LIVET BÖRJAR
Möt barnmorskan Ulrika

PARAMES LARSSON

med döttrarna Rebbecca och
Reanna, om längtan till dopet.

TEMA DOPET

ETT DOP | ATT DÖPAS TILLEN NY TRO | ATT DÖPAS SOM VUXEN | HISTORIK KRING DOPET

”En begränsad och hämmad stor människa får möta en liten människa som bär på en evig sanning.”

Om man får förmånen att hålla i en mycket liten människa, en nästan nyfödd eller någon som bara är någon månad gammal, då är man med om något mycket speciellt. Ett äkta möte att ta vara på och bära med sig. För bortom allt det söta och gulliga med en trubbig näsa och pyttesmå tår, bakom glädjen och förhoppningar och att det är kul med en bebis, så händer det ju något mer som bara kan ske i ett sådant möte.

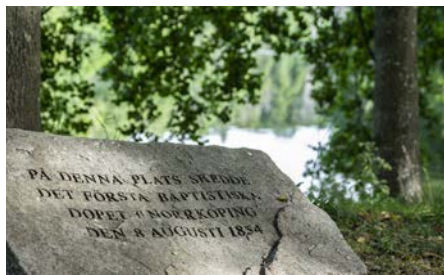
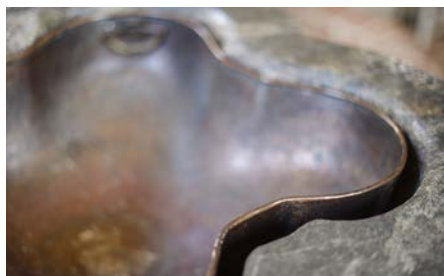
Det är något med tiden, att den stannar upp för en stund. Det är något med rummet, att det tillfälligt vidgas. Plötsligt möts dåtid och framtid. Svindel och hopp. Allvar och nåd. Ett möte i frihet. En begränsad och hämmad stor människa får möta en liten människa som bär på en evig sanning. En liten människa som vet något som jag glömt. När jag ser in i ögonen på det lilla barnet, så ser det barnet in i ögonen på mig och vi känner igen något hos varandra.

Då är vi två barn som möts, för djupt därinne i mig finns ju den lilla bebisen kvar. Fortfarande med ett minne av var vi kommer ifrån och med ett oändligt behov av att bli älskad bara för att man finns och en längtan att få ge den kärleken vidare. Helt enkelt för att den finns. Enkelt och komplext på samma gång. Det är något som i den stunden inte behöver förklaras eller omnämnas. Det kan vi intuitivt förstå. Det ryms i en blick.

Så varje gång någon hör av sig och vill att någon ska bli döpt så blir jag glad, för då får jag komma nära något som är utanför och bortom och på samma gång alldeles nära och innanför. Nära livet självt.

Hälsar
Thomas Wärfman
kyrkoherde

Innehåll

- 4 TIO SPANINGAR | Om dopet
- 6 RESA | Road trip Motala Ström
- 10 MÖTET | Parames Larsson
- 14 UPPLEV | Möt barnmorskan Ulrika
- 16 RECENSIONER | Film och musik
- 17 EN FRÅGA | Tre svar
- 18 HEMMA HOS | Tuva Fredin
- 22 OM | Vatten
- 24 LIVET | Dopet
- 34 HISTORIA | Dopet genom tiderna
- 38 SAGT OM | Dopet
- 42 HEJ DÄR | Henrik Johnsson
- 44 KRÖNIKA | Antje Jackelen, Ärkebiskop

ANSVARIG UTGIVARE
Thomas Wärfman, kyrkoherde

REDAKTION
Cilla Holmqvist, redaktör och layout
Annelie Tollerå, text och foto
Axel Arkstål, text och foto
Matilda Eklöf, text och foto
Malin Singelsö, text, foto och layout
Niclas Fasth, foto

UTGIVARE
Svenska kyrkan i Norrköping

TRYCK
Norrköpings tryckeri

DISTRIBUTION
Samhällsinformation/Postnord

OMSLAGSBILD
Foto Niclas Fasth

KONTAKT
Svenska kyrkan i Norrköping
Box 263
601 04 Norrköping
011-24 10 00
norrkoping@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan
NORRKÖPING

VANLIGASTE NAMNEN 2017

Precis som mycket annat går det trender i vilka namn vi ger våra barn. Medan Emma var det populäraste flicknamnet 1999 så saknas det helt från topp 10 listan för populära namn 2017. Då var de vanligaste flicknamnet Alice med 888 personer (på andra plats Alicia) och det populäraste pojknamnet var William med 941 personer (med Oscar strax därefter).

Källa: Statistiska centralbyrån

1

3

Vad är inte ett namn...

...och får man heta vad som helst? Även om det finns mycket frihet runt vad ett namn kan vara så finns det också begränsningar. I lagen om personnamn §30 står det att ett förnamn kan förbjudas om "det kan väcka anstöt", "kan antas leda till obehag för den som ska bära namnet" eller "av någon annan anledning är olämpligt som förnamn". Några exempel på namn som har förbjudits är: X, Måne, Mayday, Snövit, Ikea, Decibel och Åskvigg.

2

DEN POPULÄRASTE DOPMUSIKEN

Vilka sånger ska sjungas under dopet och vilka psalmer? På svenskakyrkan.se/dopsajten/tips-pa-psalmer hittar du populära psalmer som Måne och sol samt klassikern Tryggare kan ingen vara. Populära sånger som inte är psalmer men ofta används vid dop är exempelvis Idas sommarvisa och Sparvöga. Lyssna på Svenska kyrkans Spotify-lista "Sånger till dop" för fler förslag:

<https://open.spotify.com/user/svenska-kyrkan/playlist/2WPFp66DO56PGDJ0i0zc5J>

BOKA DOPET PÅ NÄTET

Dags att döpas? Från och med den **första januari 2019** kommer det att bli ännu enklare att boka dop. På Svenska kyrkan i Norrköpings hemsida kommer du från och med nästa år att kunna boka tid och kyrka via nätet. Er präst kommer sedan att kontakta er som vanligt för att planera detaljerna kring dopet. Håll utkik på Svenska kyrkan i Norrköpings Facebook för mer information.

4

Namn kommer igen

5

Varje generation som växer upp vet ju vad ett typiskt "pensionärsnamn" är. Utan att fundera allt för mycket kan du säkert räkna upp minst tio stycken. Du skulle säkert också reagera om någon under tio år hade ett av dessa namn. De här namnen har ju varit populära, och de kommer med stor sannolikhet att bli det igen. Namn som var på modet för 50-70 år sen är de som

är minst populära att ge sina barn, medan namn som var populära för +80 år sedan kan än en gång börja stiga i popularitet. De namn som tillhör personer som nu är i medelåldern, exempelvis Maria, Susanne, Peter och Anders, kommer troligtvis inte att finnas på några topplistor igen på länge.

Källa: Statistiska centralbyrån

6

Låna dopklänning

Även om det inte finns något särskilt krav på klädsel vid ett dop väljer många att följa traditionen att små barn bär en lång vit dopklänning under dopet. Vid dop inom Svenska kyrkan finns det så gott som alltid möjlighet att kostnadsfritt låna dopklänning. I vissa kyrkor finns det också dopdräkter för den som vill låna vid ett vuxendop.

7

Drop-in dop

- När det är svårt att få tiden att räcka till, när man inte vill göra det så stort eller när man bara vill ha det smidigt kanske drop-in dop är något att fundera på? Svenska kyrkan erbjuder årligen drop-in dop, dit man kan komma som man är utan föransmälan. Kyrkan står för präst, musik och såklart dopfunt. Allt som behövs är personnummer och alla eventuella vårdnadshavares underskrifter om personen som ska döpas är under 18år. Efteråt bjuds det på tårtkalas i det anslutande församlingshemmet.

800 ÅR AV DOP

En av Sveriges äldsta dopfunter finns i Norrköping. Dopfunten i Östra Enebys kyrka började konstrueras på Gotland i sandsten under 1100-talets slut och kompletterades med sin skål av Kolmårdsmarmor under 1200-talet. Runt sidorna finns scener ur Gamla testamentet avbildade. Dopfunten, tillsammans med en runsten som under medeltiden användes som altarskiva, är de enda inventarierna som överlevde branden 1719 som anlades av ryssarna.

8

VENEDIG – EN SJUNKANDE STAD

Venedig. En stad olik alla andra. Där gatorna är gjorda av vatten och där bilar, cyklar och vespor är utbytta mot båtar. Funderar du om att åka dit? Då är det kanske dags att passa på nu, för staden sjunker. Venedig sjönk med cirka 120 mm under 1900-talet på grund av naturliga utvecklingar och grundvattenuttagning. Havsnivån höjdes dessutom med runt 110 mm under samma tidsperiod. Staden och kringliggande landområden kan sjunka med ytterligare 80 mm under de närmaste 20 åren om utvecklingen fortsätter i samma takt som den gör idag.

Källa: livescience.com

9

10

Populära dopkyrkor

I Norrköping förvaltar Svenska kyrkan 26 kyrkor, alla med sin egen charm och stil. Men vilka är de populäraste dopkyrkorna? Med sina centrala placeringar och självklara plats i Norrköpings stadsbild hittar vi Matteus och S:t Olai kyrka bland kyrkorna med flest dop. Men vi ser en tydlig trend bland våra lantkyrkor där Borgs, Krokeks,

Styrstads och Kvillinge kyrka som pekar mot att många ändå väljer ett dop lite utanför staden med en vy över skogen, Bråviken eller Östgötaslätten. Den överlägset populäraste dopkyrkan är dock en av våra äldsta kyrkor; Östra Eneby kyrka, med anor från 1100-talet.

resa | Strömmen

Road trip kring strömmen

Vattnet som strömmar genom Norrköping är en viktig del av staden. Motala ström skänker staden kraft med sina forsar och fall. Inne i centrala Norrköping faller vattnet hela 18 meter inom loppet av bara någon kilometer. Följ med på en road trip längs med Strömmen, där vi gör några nedslag längs med vägen.

Text Annelie Tollerå Foto Axel Arkstål

Norrköping har en lång historia kring sitt vatten. Det är tack vare det strömmande vattnet som en av Sveriges mest betydande industristäder kunde växa fram. Stockholm och Göteborg var större, men sedan höll Norrköping länge tredjeplatsen.

Än idag är Motala ström en viktig del av Norrköping och skänker staden karaktär. I framtidsplanerna för Norrköping vill kommunen lyfta fram Norrköping som "en modern parkstad vid vatten". Planer finns på att utnyttja vattnet ännu mer i kommande byggnationer och det är av äldre tiders oaser längs vattnet som dagens stadsplanerare inspireras.

Borgs vattenverk

Bortom Himmelstalund, strax innan Motala ström rinner förbi Eksund och vidare bort mot sitt inlopp i Glan, börjar vår resa längs strömmen. Här finns Norrköpings största vattenreningsverk som renar vattnet från vår största sjö Glan. Det har funnits ett vattenverk på samma plats sedan 1874, medan nuvarande vattenverk stod färdigt 1945. Vår tidigare stadsarkitekt Kurt von Schmalensee ligger bakom ritningarna.

Under Norrköpings stad ligger imponerande 80 mil vattenledningar nedgrävda. När vattnet renas i Borgs vattenverk går det igenom en sofistikerad process i tre steg - kemisk rening, mekanisk rening och biologisk rening. Ett minimum av klor tillsätts för att säkerställa kvaliteten. Och för att vara riktigt säkra på den höga kvaliteten tas årligen ungefär 200 vattenprover som analyseras i Norrköpings Vattens eget laboratorium.

År 2014 satsade Norrköpings Vatten på en omfattande renovering av vattenbassängerna i Borgs vattenreningsverk - det största renoveringsprojektet på 70 år och en investering för framtiden.

Himmelstalund

När vi kommer fram till Himmelstalund blickar vi ut över ett stort och i sitt slag unikt grönområde. Himmelstalund är ett rekreationsområde som är mest känt för sina många hållristningar. Totalt finns 1660 figurer inristade på stenytorna.

1947 beslutade Norrköpings stadsfullmäktige att viga det stora grönområdet för Norrköpingsbornas rekreation och redan i de första planerna ingick att iordningställa ett friluftsbad vid strömmens strand. Äldre Norrköpingsbor kommer ihåg den populära badplatsen och många har gått i simskola här. 1954 var badplatsen färdig och hade två bryggor, trampolin och ett långgrund strandområde. Här fanns café och lunchrestaurang och med sitt läge alldeles intill riksvägen blev det enormt välbesökt.

Dagens Himmelstalundsbad med sina utomhusbassänger ligger alldeles intill platsen där den tidigare badstranden låg. Tankar finns på att åter göra ett bad vid

Ovan Norrköpings första baptistdop skedde år 1854 där 13 personer i vita särkar lät sig nedsänkas i Motala ström.

Höger Texten på skylten vid Gamlebro lyder:

Här har färdeväg gått sedan urminnes tid. En bro senare kallad Gamlebro, fanns här i Konung Magnus Erikssons regeringstid anno 1330. Här slogs bro 1729 bortstörtad av vattuflöde 1788. Här byggdes broar 1789 och 1832. Denna bro blev färdig anno 1938. Stadens fullmäktige gävo den namnet Gamlebro.

Vänster Vid strömmens strand låg en av Norrköpings mest populära badplatser, som stod färdig 1954. Idag ligger istället en så kallad Aquagolfbana i området, efter att badet övergivits till förmån för de tempererade bassängerna på Himmelstalundsbadet. Men de gamla bryggorna finns kvar.

stranden. De tempererade bassängerna stod klara 1967 och därmed blev det dessa som kom att användas, medan badplatsen nere vid strömmen så småningom förföll och övergavs.

Åbackarna

Åbackarna är ett 3 km långt promenadstråk längs med Motala ström. När Norrköpings Tidningar hade en omröstning om vilken som är Norrköpings vackraste plats valde Norrköpingsborna just Åbackarna som sin favorit.

I den skarpaste kröken på Kneippensidan finns en minnessten som de flesta Norrköpingsbor nog har noterat på sina promenader. Att Norrköpings första baptistdop skedde här år 1854 kan man läsa på stenen, som sattes dit år 2004 i samband med att Norrköpings baptistförsamling firade 150 år. En historiekommitté hade forskat i baptistförsamlingens arkiv och funnit att det

första baptistiska dopet skedde här. Det var predikanterna "baptistaposteln" F P Heidenberg, som annars var körsnär till yrket, samt S Lagerman, som var skräddarmästare, som agerade dopförrättare när 13 personer klädda i vita särkar lät sig nedsänkas i strömmens vatten. Idag ingår Norrköpings baptistiska församling i Eumeniakyrkan.

Industrilandskapet

I den äldsta stadskärnan har ett stort antal kvarnbyggnader från olika tider påträffats, varav de äldsta kan vara så gamla som tidig medeltid. Skvallertorget har fått sitt namn av att det låg "skvalt-kvarnar" här, det vill säga vattenhjuldrivna mjölkvarnar.

1600-talet var starten för Norrköpings framväxande storindustri, som drevs av bland annat den vallonske holländaren Louis De Geer. De mindre kvarnarna fick lämna plats åt större fabriker och den

allra sista kvarnen låg vid Värmekyrkan.

De mest utmärkande industrierna som funnits i Norrköping är mässingsbruk, vapenfaktori, pappersbruk och textiltillverkning. Idag är Norrköping känt för sina välbevarade industribyggnader - "Industrilandskapet", där man har inrättat nya och moderna verksamheter i de gamla byggnaderna. Campus Norrköping, som tillhör Linköpings universitet, har nära 5000 studenter och från baksidan av huvudbyggnaden går Norrköpings allra nyaste brobygge över till andra sidan.

På Laxholmen låg små byggnader av trä ända fram till 1916 då Strykjärnet, ritat av Folke Bensow, byggdes. Byggnaden gjöts direkt på berget och fick form av den holme som den ligger på. Idag ryms Arbetets museum i Strykjärnet, som nog är vår allra mest igenkända byggnad.

Strömsparken

Strömsparken är en konstgjord park som

Ni gör ett fantastiskt jobb!

HÄR HAR FARDEVAGGÅTT SEDAN URMINNES TID.
EN BRO SENARE KALLAD GAMLEBRO, FANNS HÄR I
KONUNG MAGNUS ERIKSSONS REGERINGSTID. ÅR 1135 O.
HÄR SLOG BROEN BORTSTÖRTAD AV VATTUFLODE 1788,
HÄR BYGGDES BROAR 1789 OCH 1832.
DENNA BRO BLEV FÄRDIG ÅR 1838.
STADENS FULLYKTIIGE GÄV DENNAMNET

GAMLEBRO

kom till genom att överblivna sprängstensmassor användes för utfyllnad i slutet av 1920-talet. Utfyllnaderna kom att innebära att vattenspegeln blev betydligt mindre. Den nya bron Spången kunde därmed göras kortare än vad som annars skulle ha varit nödvändigt.

Järnbron eller Gamlebro är den äldsta kända bron över strömmen. En rad viktiga vägar har passerat här och på 1330-talet omnämns för första gången en bro på platsen.

Saltängen "Den nya staden"

Området Saltängen började bebyggas under tidigt 1600-tal då Hertig Johan lät

påbörja Johannisborgs slott och den så kallade "Nya staden". Till den nya staden ville man locka både inhemska och utländska betydande entreprenörer att etablera sig genom att erbjuda full äganderätt till marken och skattefrihet i 12 år. Närheten till hamnen där handelsmännen skulle kunna inspektera sina utskeppningar var avgörande och Louis de Geer var en av de som bodde här från år 1627. Då lät han bygga sitt ståtliga stenhus med tillhörande trädgård - ett riktigt palats i holländskt tegel och gul sandsten med 50 gemak i två flyglar. Det sträckte sig 80 meter längs med Slottsgatan (numera Saltängsgatan 19) och innehöll även ett

tvåskeppigt kapell, ladugård, orangeri, stall för femtio hästar och vagnshus. Det var utan tvekan Norrköpings mest imponerande privathus.

Slutligen förstördes byggnaden vid en brand 1711 och det hus som idag står på platsen har anor från år 1784. Delar av Louis De Geers murade källarvåning ingår dock i det nuvarande huset.

Strömsholmen

Mitt emot Saltängskvarteren ligger Strömsholmen, som skapades av muddringsmassor redan på 1600-talet. I början av 1800-talet låg ett badhus på

Ovan Ett av Norrköpings nyare brobyggen är bron från norra stranden av strömmen till Strömsholmen. Med byggprojekt både på Strömsholmen och hela utvecklingen av Inre hamnen, kommer även denna bro troligen mer till sin rätt med tiden.

Vänster Strykjärnet är troligtvis Norrköpings allra mest igenkända byggnad och har fått sin form från den holme den byggdes på. Här skymtar Strykjärnet till vänster bland byggnaderna.

Höger övre I Strömmen återfinns ett rikt djurliv. Vanligast att få se är gräsänder och fiskmåsar men hägern ses ofta uppe vid Hästskodammen och både utter och säl har siktats.

Höger nedre Från Gamlebro är utsikten en sällsam blandning av vatten, parkmiljö, gamla kulturbyggnader och de mer moderna tillskotten. Rådhusornet sträcker sig mot skyn sedan århundrade tillbaka.

platsen och från 1800-talets mitt fanns här flera byggnader som fungerade som restauranger och caféer. Strömsholmen hade ett rikt uteliv fram till 1939 när den populära musikpaviljongen brann ned.

Ett exempel från Norrköpings nöjesmetropol Strömsholmen är annonsen från den 3 augusti 1890 i Norrköpings Tidningar.

“Paris-Eiffeltornsfesten å Strömsholmen går om Söndag af stapeln och lofvar, enligt hvad vi förnummit, att bli något ovanligt. Öfver 1000 gas- och ljuslågor komma stråla och

mer än 500 kulörta lyktor att fångsla ögat. För öfrigt förekomma en mängd Eiffeltorn i miniatyr med bilder, karikatyrer och reklamer för allehanda, allt originellt. Man har vidare att vänta sig en ballong, som dock icke äfventyrar någon luftseglares lif. Under föreställningen, som afslutas först kl 12 på natten, uppträda artister i nya nummer.”

Annonser följdes av en avrapportering som beskriver att så många människor blivit ditlockade att polisen måste stoppa fler från att komma in. Kajerna var överfulla av folk på båda

sidor av strömmen som ville få en glimt av alla ljuslyktor, liksom människor i båtar. På holmens östra udde fanns ett 13-14 meter högt upprest Eiffeltorn upplyst av över 700 lyktor. Längs stränderna fanns torn, pyramider med bilder på t ex Carl XII och Bellman, en del komiska bilder och en del annonser för firmor. Det var ett lysande skådespel, som kanske bara överträffas av våra dagars fyrverkerier, som också lyser upp över strömmens vatten. •

mötet | Parames Larsson

Längtan efter dopet

Parames Larsson och döttrarna Rebecka och Reanna döptes under Kulturnattens drop-in-dop förra året. Döttrarna var 7 och 4 år och Parames passade också på att låta sig döpas efter en lång längtan efter att ingå i den kristna gemenskapen.

"Jag tror inte att jag skulle ha haft orken att planera och göra allt själv"

Hon är gift med Jörgen, som är metetrolog på SMHI, och har bott i Sverige i snart 15 år. Hennes ursprung är Malaysiskt. Hon beskriver Malaysia som en smältdegel av olika etniciteter och religionstillhörigheter.

– I Malaysia finns många religioner. Störst är islam med mer än hälften av invånarna. Sedan kommer buddisterna - de har ofta kinesiskt ursprung. Sedan finns många hinduer också, och vi har ofta indiskt ursprung. Mina morföräldrar och farföräldrar är födda i Indien, men kom till Malaysia som barn båda två. Sedan finns ganska många som är kristna också, beskriver Parames.

Ända sedan hon var liten har hon fascinerats av länderna i väst, den västerländska kulturen och kristendomen. Hon beskriver sig själv som öppen och nyfiken, öppen för andra kulturer och religioner.

– Jag vet inte vad det var som drog mig hit så mycket, det var en stor fascination, beskriver Parames. Vi hade varit mycket i kyrkan när jag var barn och jag trivdes alltid där. Min mammas svägerskas familj är kristna, så vi följde med dem till kyrkan. Även våra grannar var kristna, så det fanns många kristna omkring mig under uppväxten. Jag var alltid väldigt förtjust i den kultur som jag uppfattade hos västerlänningarna.

Läste Bibeln

Som barn hade Parames en Bibel som hon läste och inspirerades av. Som tonåring hade hon bestämt sig, hon skulle inte gifta sig hinduiskt, utan hon ville leva som kristen och gifta sig med en kristen man.

Att religionen skulle vara närvarande i hennes liv var en självklarhet. En tillvaro utan andlig kontakt var inte ett alternativ för Parames, som ber två gånger varje vecka i stillhet med sina egna tankar och Gud.

Under tonåren presenterade hon ett par olika kristna pojkvänner för föräldrarna. De accepterade hennes val och stöttade henne i att välja den kärlek hon ville, även om de inte gillade till hundra procent att pojkvännerna var kristna.

– I Malaysia finns en allmän uppfattning att man ska hålla sig till sin egen folkgrupp och sin egen religion. Det är inte så många som konverterar eller gifter sig mellan religionsgränserna, förklarar Parames.

När hon väl hade hittat den man hon ville gifta sig med, som var svensk, började de planera för att flytta till Sverige.

– Jag är så enormt glad över att bo i Sverige ska du veta, säger Parames. Det är ett öppet och fritt land. Det finns ingen som säger åt dig vad du ska göra, du får vara dig själv. Det är friheten i Sverige som gjorde att vi flyttade hit.

Omfamnade Sverige

Parames tog emot sin nya svenska kultur med öppna armar och la sig vinn om att lära sig svenska snabbt. På frågan om hon någonsin har märkt av någon rasism i Sverige svarar hon först nej.

– Svenskar är så öppna i sinnet och respekterar varandras olikheter, säger hon med bestämdhet.

Ett slutet eller rasistiskt Sverige har

Parames inte märkt av. Kanske har det att göra med Parames sätt att snabbt ta till sig det svenska. Slutligen drar hon sig ändå till minnes en episod av rasism som hon mött i Sverige. Det var på en buss full med människor av skiftande ursprung som en kvinna öppet ondgjorde sig över invandrarna. Då var det Parames som svarade henne. "Nämen, du kan ju svenska!", utropade kvinnan då förvånad till Parames.

– Jag bor i Sverige, det är klart att jag ska kunna prata svenska och förstå kulturen här, säger hon. Sverige är ju mitt land nu.

År 2010 tog kärleken slut med den man hon flyttat till Sverige tillsammans med, men hon hittade kärleken igen i Jörgen, som är barnens pappa och hennes make sedan ett år tillbaka.

– Vi vigde oss och döpte oss samma år, säger Parames. Det är stort.

Att få döpas med mammas välsignelse

Parames mamma hade sedan länge vant sig vid dotterns västerländska liv, men ändå var det just konverteringen till det kristna som hon hade svårast med.

– Mamma och pappa gillade inte att jag ville konvertera till en annan religion. Men till slut kom de till en punkt där de med hela sitt hjärta kunde ge sin välsignelse till min konvering. Att ha mammas fulla stöd i mitt dop betydde jättemycket för mig. Jag minns när hon sa att hon stöttade min konvertering fullt ut. Det var en fantastisk känsla.

Att det kunde bli drop-in-dop var avgörande för att dopet skulle bli av. Varje år på Kulturnatten anordrar

Svenska kyrkan drop-in-dop och det var under ett sådant arrangemang som familjen passade på.

–Det kändes enkelt, men ändå stort. Jag tror inte att jag skulle ha haft orken att planera och göra allt själv, säger Parames, så drop-in-dopet var verkligen avgörande.

Parames och Jörgens ena flicka Rebecca har Downs syndrom.

–Det är inte alltid så lätt att planera något stort när man har henne, säger

Parames. Saker måste ibland få ske på hennes villkor. Vi har inte heller vare sig mina föräldrar eller min mans föräldrar i närheten, som kan hjälpa till.

Parames lyser upp när hon pratar om att det fanns tårta färdig vid drop-in-dopet.

–Ja, tårtan stod helt färdig efter dopet. Det kändes jättelyxigt och var verkligen jättefint ordnat av kyrkan. Jag hade frågat en vän till mig att vara gudmor till barnen och efter dopet så var vi

bjudna till henne på lite mat.

–Det var viktigt för mig att dottrarna skulle döpas också. Min man är ju döpt och han tycker också att dopet är en tradition som hör till. Jag vill gärna introducera Gud för dem nu när de är små, så att de har en förebild att växa med. Även ett rättesnöre tänker jag faktiskt - att lära vad som är rätt och fel och att leva kärleksfullt. Jag vill att barnen ska få växa upp med kristna värderingar.

Valde att behålla Rebecca

Parames och Jörgen valde att behålla Rebecca.

–Om vi inte hade gett henne chansen så skulle vi inte ha fått uppleva vad hon är för människa. Jag längtade efter barn och det blev inga barn i mitt första äktenskap. Med Downs syndrom har man alla chanser idag. Rebecca går på särskola och har ett bra liv.

När Rebecca föddes visade det sig att hon hade hål i hjärtat. De personer som föds med Downs syndrom har en benägenhet att även ha fysiska problem. Men Rebecca opererades som liten med lyckat resultat och klarade operationen trots att hon bara var 4 månader. Hon är idag 8 år, men är ungefär som en 5-åring utvecklingsmässigt enligt psykologer och saknar samma kognitiva förståelse som sina jämnåriga.

Parames är i grunden röntgensjuksköterska, men har inte jobbat sedan hon fick Rebecca, eftersom hon är heltidsvårdare åt henne.

Tacksam över att bo i Sverige

–Vi får hela tiden göra anpassningar efter henne. Det kan vara jobbigt såklart. I början var vi tvungna att hjälpa henne med allt. Men hon växer och hon lär sig. Att gå på särskola har varit jättebra för henne. Deras pedagoger har fått henne att utvecklas så fint och jag är väldigt glad över att hon fick komma dit.

Parames uttrycker återigen glädje över att bo i Sverige, där systemet är utvecklat för att kunna stödja familjer

Parames Larsson konverterade från hindu till kristen när hon och döttrarna Reanna och Rebecca döptes under drop-in dop på Kulturnatten

”Det räcker med ett hej”

med handikappade barn. Parames berättar att det är mycket ovanligt att se personer med Downs syndrom i Malaysia. Där är det förväntat att man gör abort om man bär på ett barn med Downs syndrom. Och de som finns de blir inte sedda, berättar Parames.

–Jag är tacksam till Gud att Rebecca är född i Sverige, säger hon med eftertryck. Visst har jag mött fördomar här i Sverige mot Rebecca. Det gör mig

ledsen. Jag tror att människor inte riktigt vet hur de ska bemöta henne, men det räcker med ett hej, menar jag. Det gör mig väldigt glad om någon bara säger hej till Rebecca.

–När barn stirrar på Rebecca gör det mig inget. Men när vuxna gör det blir jag ibland ledsen. Människor är inte i grunden elaka, det tror jag inte, men det de gör eller säger kan vara elakt ibland, på grund av att de inte vet bättre.

Parames berättar att lärandet mellan henne och Rebecca är ömsesidigt och att hon utvecklas som människa inom föräldraskapet.

–Efter att jag fått Rebecca ser jag personer för vad de är och jag har nog fått mindre fördomar, säger Parames. Rebecca ger oss så mycket glädje. Man skrattar ofta med henne. Det är så roligt att ta del av hennes framgångar och utveckling i skolan och allt roligt hon hittar på.

Parames har en unik förmåga att prata från hjärtat. Inget hon säger känns tillrättat och hon svarar ärligt på allt jag frågar henne om. Hon verkar inte fundera på om det hon säger ska låta fördelaktigt. Hon är en stolt mor och numera kristen. •

Där livet börjar

–"Jag visste att jag skulle bli barnmorska redan när jag var fem år gammal. Jag berättade på lekskolan att det ska jag bli när jag blir stor. Det har aldrig ens funnits en tanke på något annat. Jag är troende så jag tror att gud lade det i mitt hjärta".

Text och foto Malin Singelsö

Vi möter barnmorska Ulrika Blombäck som just gått av sitt pass på Vrinnevisjukhuset i Norrköping. Vi skakar hand, samtidigt som en av hennes familjer passerar i korridoren, och möter en man och en kvinna med tårar i ögonen. Två människor som ska få träffa sitt barnbarn för allra första gången. Familjen är trött, men hela situationen utstrålar ett sällsamt lugn och en stilla men genomsyrande lycka. Förundran.

Ulrika började jobba på Vrinnevisjukhuset som undersköterska på Gyn/förlossningen. En bra start som gör att man vet vad man ger sig in på menar Ulrika. Själv har hon nu varit barnmorska i tio år.

I med och motgång

–Jag älskar mitt jobb, det har känts rätt hela vägen och gör så än idag. Den ena förlossningen är inte den andra lik. Det bästa med jobbet är att man får vara med och dela en familjs bästa stund i livet. Den mest minnesrika stunden. Det kan också bli den värsta stunden i livet. När bebisen redan dött i magen och man får guida familjen igenom något

mycket traumatiskt. Men min uppgift är att ändå göra det till en så bra upplevelse som det går. Ofta kan något ändå vara positivt mitt i det tragiska, familjen vill ändå få minnas. Minnas och hedra det barn som de aldrig fick lära känna.

Känna in familjen

Hur ofattbart svår en situation än är så är det Ulrikas jobb att vara lugn och professionell. Hon förbereder sig inte på något speciellt sätt, utan håller sig till rutiner och den erfarenhet man får med åren. Något Ulrika lyfter flera gånger, som gäller oavsett vilken förlossning det än gäller, är att se familjen och just deras behov. Att lyssna, känna in och stämma av hur de hoppas och önskar att deras upplevelse blir.

–Man får läsa av reaktioner och agera i stunden, där och då. Alla reagerar olika. Vissa är lugna, andra oroliga eller förvåntansfulla. Någon vill ha mycket stöd och support medan andra föräldrar går mer in i sin egen bubbla och vill fokusera inåt. Där får man visa respekt och besvara de frågor och funderingar som kommer från paret. De allra flesta gånger går det bra. Det är oftast glädje på förlossningen.

Aldrig ensam i besluten

Att födas och föda är några av de farligaste saker man utsätts för i livet. Här i Sverige klarar sig de flesta barn, vilket inte är fallet i en del länder. Barnmorskan guidar föräldrarna genom processen. Peppar, stöttar och finns där. En del föräldrar har de följt under en längre tid, då något under graviditeten har indikerat att det behövs tätare kontroller.

–Det finns risker", berättar Ulrika, men samtidigt är det så naturligt. Rent medicinskt ger vi den smärtlindring man kan, och mentalt det lugn man kan. Visst kan det vara dramatik på förlossningsavdelningen också, saker kan hända snabbt och man måste ta de rätta besluten. Vi diskuterar mycket med varandra, vi kollegor. Det är ett stort stöd, man känner sig aldrig ensam. Kollegorna finns på plats. Man står inte ensam i sina beslut. Idag är båda föräldrarna delaktiga, i föräldragrupper och under förlossning. 50-talets vankande i väntrummet är historia.

–Som i "Barnmorskorna i East End", Bästa programmet, skrattar Ulrika.

Så nära man kan komma

Hur nära kommer du familjerna?

–Man kommer nog så nära man kan komma en familj tror jag. Även om det finns de kvinnor som vill ha avstånd, då får man känna av det och hålla lite mer distans. Det är en gåva att kunna känna av det. Det kan man dessutom utveckla över tid, man lär sig. Likaså måste man lära sig att släppa taget, att säga hejdå till en familj man upplevt något storslaget tillsammans med och varit väldigt engagerad i. När man går från jobbet måste man släppa det. Men visst tar det emot att lämna över ibland. Har det skett något extraordinärt tänker man på det hemma och undrar hur det går. Då tar jag reda på det när jag är tillbaka på avdelningen.

Familjen släpper ju oss med, åker hem och går in i sin nya bebisbubbla. Men vi får så mycket tacksamhet till oss, så mycket feedback och utvärderingar. Alla föräldrar får ett formulär för att utvärdera förlossningen och tiden på BB, och där får vi nästan bara beröm.

Hur tror du barnet upplever förlossningen?

–Det är säkert väldigt traumatiskt för bebisen. De har legat i livmodern i lugn, ro och värme. Sedan ska det igenom förlossningen och ta sitt första andetag, det händer saker i hjärtat, blodomloppet ändras – det är mycket som händer i barnet under förlossningen. Vi håller koll på hur bebisen mår genom CTG-övervakningen som vi har under tiden. Där ser man om barnet får kämpa extra mycket eller mår dåligt på något sätt. Om det händer tar vi blodprov från bebisen under förlossningen för att få mer information kring hur barnet mår. Ibland beslutar man om kejsarsnitt, ibland om att kämpa på en liten stund till. Om barnet mentalt påverkas av förlossningen kan jag inte svara på. Men jag brukar ibland säga att det är tur att man inte kommer ihåg sin förlossning, skrattar Ulrika.

Ett privilegium

Ulrika beskriver det fantastiska i att få

vara med vid livets start. Privilegiet. Att få vara delaktig och se den oerhörda glädjen hos föräldrarna som väntat på detta barn. Tårarna av glädje medan de knyter an till sitt barn och får se vem som bött därinne alla dessa månader.

–Det kan inte beskrivas som annat än fantastiskt. Jag kommer aldrig vänja mig vid det, det tror jag inte man ska heller. Man kan inte föreställa sig hur en förlossning känns, det måste upplevas för att man ska kunna förstå. En del mammor kan bli rädda och känna att det blir för mycket. Då får man peppa dem och berätta om att det finns inneboende krafter som kommer fram bara idag när du ska föda. När de sedan har fött får man stärka dem i vad de lyckats med. Du fixade detta, så bra gjort, nu är bebisen här! Då ser man hur de bara växer”, berättar Ulrika med ett varmt leende. –”Sedan glömmet man fort hur det var. Man kommer tillbaka och det är värt all smärta. Det är det värsta, det häftigaste och det bästa man gjort under hela livet. •

Recensioner

FILM: **Call me by your name (2017)**

REGI: Luca Guadagnino

I ROLLERNA: Armie Hammer, Timothée Chalamet, Michael Stuhlbarg

"Call me by your name and I'll call you by mine."

Det är sommar 1983 och i norra Italien illbringar den brådmogne 17-åringen Elio Perlman sina dagar på familjens sommarställe genom att transkribera och spela klassisk musik, läsa, bada och flörta med väninnan Marzia. Elio har ett nära förhållande med sin far, en framstående professor specialiserad i grekisk-romansk kultur och hans mamma Annella, en översättare, som förser sin son med högkulturens pärlor i en miljö som fullkomligt översvämmas av allt det goda i livet.

Även om Elio på många sätt redan framstår som vuxen (dessutom en väldigt intellektuell och sofistikerad sådan) finns det mycket inom honom som fortfarande är oskuldsfullt och obestämt. Speciellt gällande känslor och sinnen där han ofta trevar på oprövad mark.

En dag anländer Oliver, en 24-årig amerikansk collegestudent som arbetar med sin doktorsavhandling, till det italienska godset. Han har kommit för att hjälpa Elios pappa i hans arbete under sommaren.

Med den varma, italienska sommaren som bakgrund upptäcker Elio och Oliver med tiden en försynt vänskap som kommer att bli grogrunden för en oväntad och omvälvande kärlek.

Call Me by Your Name är en fri, okonstlad och underbart charmig film som bjuder på alltifrån återhållen åtrå, färska aprikoser och en kärlek som är sådär smärtsamt ljuvlig som bara en första kärlek kan vara. Det är en film för alla sinnen och tillsammans med den fantastiska blandningen av dansant, italiensk 80-talspop och den nyskrivna musiken av Sufjan Stevens bildas en riktig pärla till film som fångar en från den allra första bildrutan in till eftertexterna - som rullar fram under filmens kanske allra starkaste scen.

Det här är en film ni inte vill missa. Se den!

/Matilda Eklöf

ARTIST: **Father John Misty**

ALBUM: *God's Favorite Costumer* (eller *Mr Tillman's Wild Ride*)
Bella Union/Borde

"Don't you remember me? I was God's favorite customer"

Father John Mistys fjärde studioalbum är också hans ärligaste och mest utlämnande. Skrivet på ett hotellrum under en tvåmånadersperiod när

äktenskapet, livet och allt omkring verkade krackelera är det inga muntra låtar som den tidigare Fleet Foxes-trummisen delar med oss. Men det är väldigt, väldigt bra.

Född och uppvuxen i ett konservativt baptistiskt hem i Maryland där all sekulär musik var förbjuden har Josh Tillman (som han egentligen heter) gjort upp med sin barndom ett flertal gånger. När den moderna musiken väl kom in i hans liv var det först form av Dylan och influenserna av den gamla singer-song-writer-kungen såväl som Elton John, Jackson Browne och framförallt John Lennon är tydliga i både text och musik.

Den cyniska, skarpsynta humorn som kommit att bli ett av Father John Mistys signum lyser dock med sin frånvaro. Istället är det mörkt, nära och bitvis ångestfyllt när han tar oss igenom sin depression och djupa existentiella livskris. Men det är som sagt bra. Väldigt bra. Och visst finns humorn ändå där någonstans, även om en kanske får gräva lite djupare än vanligt för att hitta den.

Albumet är en vacker och sorglig djupdykning om en musiker som drabbats av livet. Med ett vardagligt språk och lugna melodier sätter han ord på det som vi alla känt någon gång i livet men sällan vågar prata om. Det är ett album som definitivt kommer att lyssnas igenom både en och två och tre gånger.

Bästa låt: *Please Don't Die*

/Matilda Eklöf

Beroende på vilka erfarenheter man har kan man relatera till sitt namn och dopet på olika sätt. Vi har frågat tre personer hur de fick sitt namn.

Hur fick du ditt namn?

Richard Kovar

Jag heter Richard, precis som min pappa, som har Richard som andranamn. Det konstiga är att min mamma egentligen ville bryta med traditionen och INTE döpa mig efter min pappa. Han heter Peter i förnamn. Min farmor blev glad att jag skulle heta Richard och berättade då att min pappa är döpt Peter Richard! Eftersom jag ursprungligen är katolik finns en tradition att man får ta ett nytt kristet namn när man konfirmerar sig, som man får välja ur den katolska helgonkalendern. Då valde jag dessutom mitt nya namn Serafim. Senare konverterade jag till ortodox och då finns också traditionen att välja ett nytt kristet namn, men då hade jag redan valt Serafim.

Maja Johansson

Mitt namn har jag fått eftersom både min pappas farmor och min mammas farmor kallades för Maja. Jag har aldrig haft någon relation till dessa människor, de dog långt innan jag föddes, och det kanske är därför mitt namn egentligen inte har så stor betydelse för mig. När jag var liten tyckte jag inte alls om mitt namn och tänkte ofta att jag skulle byta namn när jag blev myndig, Maja var alldeles för vanligt och tråkigt. Men med tiden har jag lärt mig att tycka mycket om det och ser det nu som en del av min identitet. Maja gick från att vara något fult någon annan hade klistrat på mig till att bli något jag verkligen tycker om.

Ingeborg Dahl med mamma Therés

Vi tycker om gamla namn och fastnade för Ingeborg. Först var vi inne på Valborg men vi tyckte att Ingeborg lät lite gladare och lättare. Namnet består av två led. Inge är ett annat namn på den fornnordiska fruktbarhetsguden Frej, Borg betyder beskydd.

hemma hos | Tuva Fredin

Att välja tron

Tuva Fredin var 12 år gammal när hon tog beslutet att låta döpa sig inom Svenska kyrkan. Idag är hon halvvägs klar med sin prästutbildning och ser tillbaka på sitt dop med stor värme.

Höger Hunden Ranja har en självklar plats i lägenheten och hennes närvaro syns även i inredningen.

I hallen till den lilla ettan på Brådgatan i Norrköping är det full fart från samma sekund som ringklockan ljuder. Tuva och labradoren Ranja möter glatt upp oss och hälsar välkommen hem till dem.

– Det är mycket som händer nu. Det märks också i lägenheten, förklarar Tuva och gestikulerar ut mot vardagsrummet. Hon och Ranja är mitt uppe i en annalkande flytt. I lägenheten finns små högar med flyttlådor och travar med saker. I taket i vardagsrummet hänger en stor kristallkrona i guld. Den glimmar i ljuset från fönstret och prismorna svänger lite fint i luftdraget när Ranja springer förbi med ett mjukisdjur.

– Jag monterade ner den lilla bollen som skulle hänga under för jag slog huvudet i den hela tiden, förklarar Tuva. Kristallkronan ärvde hon av sin pappa när han gick bort. I bokhyllan bredvid finns ett inramat antagningsbesked till prästutbildningen. Två till synes vanliga objekt som på många sätt står i kontrast till varandra.

– Min pappa, som inte lever idag, var alltid ateist. Han gick ur kyrkan redan

runt 50-talet och satte aldrig sin fot i kyrkan om det fanns någon präst där. Det känns ju lite speciellt med tanke på mitt val av yrke, berättar hon och ler lite.

Ingen tvekan kring hennes tro

Tuvas far var ateist. Men kring Tuvas tro har det inte varit någon tvekan. Hennes mamma har alltid arbetat inom Svenska kyrkan och därför föll det sig naturligt att Tuva deltog i många av kyrkans aktiviteter redan som ung. Men till skillnad från hennes tre äldre systrar blev Tuva och hennes syster Tilde inte döpta som barn.

– Pappa ville inte det. Han tyckte att vi skulle få välja själva när vi var 18. Mina andra systrar konfirmerade sig och jag var med i kyrkokören, gick på gudstjänster och växte upp inom kyrkan ändå. Men jag kände mig alltid utanför vid gudstjänster på något sätt. Jag ville ha den här gemenskapen fullt ut. Jag frågade pappa när jag var runt tio om jag fick döpa mig och då sa han nej.

När Tuva var 12 valde hon ändå att döpa sig. Sommaren innan dopet gick hon till sin mamma och berättade att hon ville döpas och vilka faddrar hon ville ha. Hon skickade ut en inbjudan till sin

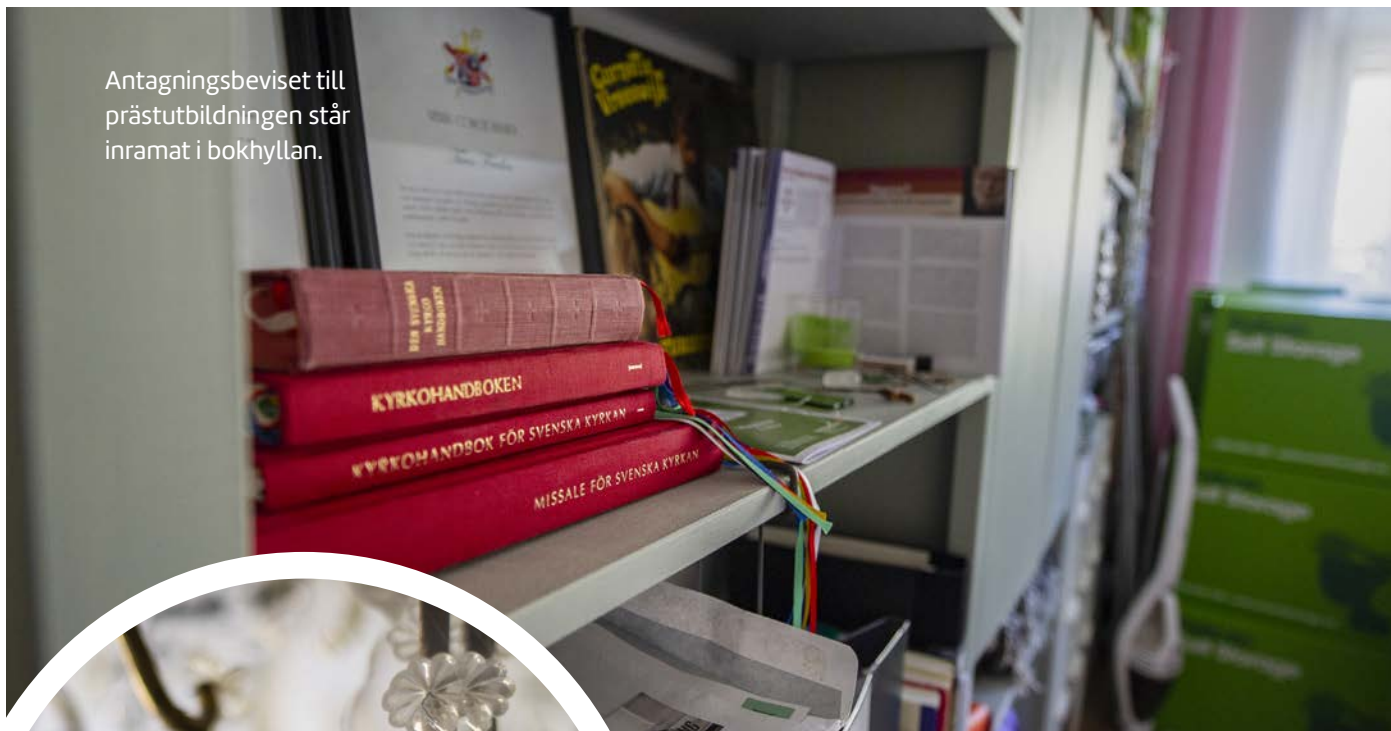
pappa och väntade på ett svar. Men det kom inte.

– Så jag åkte till min faster för att be om råd. Hon är också ateist så jag tänkte att hon skulle förstå pappa. Jag bad om hjälp men hon blev arg. Hon menade att jag inte förstod vad det innebar för jag var så liten och att det var idiotiskt, berättar Tuva och tittar ner i bordet.

– Men när pappa sen kom dit så försvarade han mig, fortsätter hon sen. Han sa att det här var mitt val och att om jag ville göra det skulle jag göra det. Han tackade nej till inbjudan men han stöttade mig samtidigt i mitt val och det är jag tacksam för idag, avslutar hon innan Ranja tillfälligt avbryter intervjun och lägger en sko på köksordet för att sedan förvinna ut igen.

– Jag hade ju en längtan efter den här gemenskapen, fortsätter Tuva. Samtidigt hade jag ju hört alla de här argumenten från pappa om varför man inte skulle vara troende. Jag hörde hans argument, tog till mig av dem men bildade mig egen uppfattning. Sen gick jag på min känsla och det har jag aldrig ångrat.

Antagningsbeviset till prästutbildningen står inramat i bokhyllan.

”Ju mer jag funderar på det så har jag kommit till insikten att jag vill att de ska få vara en del av gemenskapen från början”

”Dopet är en viktig del utav mig”

Tuvas blick är lugn och stilla där hon sitter vid sitt lilla köksbord.

Omkring henne står flyttlådor varvat med hundleksaker.

– Mitt dop var ju lite speciellt i och med att det riskerade att skilja mig från min pappa. Men det var viktigt och det är en del utav mig. För mig är det viktigt och jag vill döpa mina framtida barn när de är små. Jag fick ju planera mitt dop och bestämma allting. Först tänkte jag att det kanske var en bra sak och att jag skulle göra likadant med mina (framtida) barn. Men ju mer jag funderar på det så har jag kommit till insikten att jag vill att de ska få vara en del av gemenskapen från början. Sen om de väljer att gå ur kyrkan när de är äldre så får det bli så. Min kille är inte troende och är inte med i Svenska kyrkan. Det är hans val men för mig är dopet jätteviktigt.

Musikern blev präst

I grunden är Tuva egentligen musiker. Tanken var att hon skulle bli kyrkomusiker. Men efter en förberedande utbildning i Oskarhamn och påbörjade studier i Hjo insåg hon

att hjärtat ville annat.

– Jag hade under en tid känt att jag hade svårt att spela inför folk och sen blev jag sjuk. Det stressade mig ännu mer och det kändes inte rätt. Men sen i Växjö träffade jag några rekryterare som berättade hur det går till att bli präst. Då kände jag bara ”åh vad häftigt, det här ska jag göra”.

Efter en lång process med ett års studier av teologi, sökningar, intyg, referenser, sökningar, praktik och psykologitester var det bara de sista intervjuerna kvar.

– En dag hade vi fyra intervjuer. En intervju med psykologen, en med en från kyrkofullmäktige, biskopen och stiftets teolog. Det var femtio minuter för varje intervju. När jag kom hem kräcktes jag av utmattning och nervositet. Allting hängde ju på det här, berättar Tuva och minns att det var då hon insåg att hon inte hade någon plan b.

– Jag visste inte vad jag skulle göra om jag inte blev antagen. Ska man söka igen så får man inte göra det förrän efter fem år. Det kändes tufft med tanke på att jag redan ägnat ett år till det här. Vi hade intervjun på månadagen eller torsdagen och sen fick vi svaret på onsdagen. Antagningsbeviset kom på posten hem och där stod det att jag ska bli präst inom Svenska kyrkan. Det var häftigt, säger hon och ler stort.

OM TUVA

Namn | Tuva Fredin

Ålder | 24 år

Familj | Mamma Charlotte och hennes man Ingemar, tre systrar, blivande sambon Björn och hunden Ranja

Yrke | Studerar till präst

Favoritsysselsättning | Hundar. Ranja har en egen hashtag på instagram #ranjafredin

Halvvägs

Idag har hon läst i tre och ett halvt år och är halvvägs klar. Målet är att hennes prästvigning ska ske i januari 2022. Nu är hon angelägen om att få komma ut och jobba och göra allting ”på riktigt”.

– Det kan bli lite frustrerande ibland. Jag är ju ute och jobbar en del i Borgs församling som vikarie men eftersom jag inte är färdig präst får jag inte göra allting som jag skulle vilja. Men det är många som kommer fram och frågar om jag är präst. Vad ska man svara då? Nästan? Någon gång har jag sagt ”nej, jag leker lite präst idag”. Det är ju sant på ett sätt. Lekmannapräst.

Blir sambon

– Nu ska jag också flytta ihop med min kille. Det ska bli skönt att få komma härifrån. Det känns som en nystart. Det har hänt så mycket i mitt liv nu och jag känner att jag är på en bättre plats. För ett år sedan hade jag inte vågat hoppa på det här tåget och flytta iväg men nu känns det väldigt rätt.

– Snart ska jag börja en crawl-kurs också. Jag löptränar ju mycket och sprang halvmaran i våras. Sen började jag läsa lite om det här med att göra en klassiker. Det vore ju häftigt att göra en sådan under pluggtiden tänkte jag. Men jag kan inte crawla, och jag kan inte

åka skidor och jag äger ingen cykel som duger. Så jag börjar med en crawlkurs så får vi se hur det går.

– Jag trodde det här skulle bli en lugn sommar. Men sen blev det två olika jobb, en extra tenta som skulle göras och flytten. Men jag tänker att hösten kommer bli ganska lugn, säger hon men kan inte riktigt hålla sig för skratt.

– Det är planen i alla fall så får vi se hur det blir. •

om | Vatten

Vatten på liv och död

Vatten. En så central del av våra liv. Du kan klara dig i månader utan mat, men utan vatten håller din kropp bara ut ungefär tio dagar. Vi består till cirka 70% av vatten och alla system i kroppen behöver det. Livet utvecklades i vatten, vi föds i vatten och döps i vatten. Men vatten kan vara lika livsfarligt som livsviktigt.

Text och illustration Malin Singelsö

Livet utvecklades i vatten för ca 3,7 miljoner år sedan, när vår planet var förhållandevis ung. Idag täcks cirka 70 % av vår jord ut av hav. Lockande, nästan mystiska djup fyllda av fantastiska livsformer. Haven utgör en viktig del i det som skapar en miljö som en människa kan leva i. Strömmarna driver vädersystem. Utbytet mellan hav och land är en motor för nederbörd som gör att grödor kan växa.

Översvämningar orsakar flest dödsoffer

Sett till hela världen är översvämningar en av de naturkatastrofer som kräver flest dödsoffer. I Sverige har vi varit förskonade från de största katastroferna, men stora värden i materiella tillgångar har förstörts. Höga vattennivåer och kraften hos framforsande vatten kan orsaka stora skador på bebyggelse och infrastruktur. Globalt sett är översvämningar en av de stora naturkatastrofer som årligen orsakar flest dödsoffer och störst ekonomisk skada.

Stigande havsnivåer

I framtiden kommer även det svenska landskapet ritas om av en stigande havsnivå. I många delar av världen har effekten redan börjat märkas, medan den i Skandinavien inte är lika synlig på grund av att vi samtidigt har en landhöjning. I södra Sverige är landhöjningen dock noll cm per år och här har havet stigit 15 centimeter sedan 1800-talet. I slutet av detta sekel kan höjningen av havsnivån bli så mycket som 55-120 cm. (Källa SMHI)

om dagen i världen på grund av vatten, smutsigt vatten. Enligt UNICEF har idag 71 procent av befolkningen i världen tillgång till vatten, medan 29 procent saknar detta utifrån kriterierna att vattnet ska vara tillgängligt vid bostaden, tillgången ska vara konstant och vattnet ska hålla tillräckligt god kvalitet enligt uppsatta gränsvärden. Av de som saknar tillgång till rent vatten, tvingas nästan 160 miljoner människor hämta orent dricksvatten ur öppna källor som sjöar, floden och dammar.

Drunkingsolyckor

Det livsviktiga vattnet i våra hav och sjöar är en plats där kunskap, försiktighet och förnuft bör tillämpas. Svenska Livräddningssällskapet, SLS, preliminära sammanställning över omkomna genom drunkningsolyckor visar att 35 personer mist livet under juli i år jämfört med tolv personer under juli 2017. Totalt har 97 personer omkommit till och med sista juli i år jämfört med 66 personer under samma period 2017. Det varma vädret lockar fler till badplatser och båtliv, och då också flera som är ovana vid hantera miljöer kring vatten. Svenska Livräddningssällskapet uppmanar att man aldrig ska bada ensam, helst simma där man bottnar, inte förtära alkohol i samband med vattenaktiviteter och aldrig lämna barn under sex år eller icke simkunniga personer ensamma i närheten av vatten.

En ren lyx

I Sverige är vi vana vid att ha rent dricksvatten tillgängligt i stort sett närsomhelst. Samtidigt dör 800 barn

Vatten som hälsodryck

Förutom denna sommaren då extrem torka och således bristen på vatten i Sverige skapat stora problem är man som svensk oftast mer bekymrad över hur mycket vatten man ska dricka. Vatten är en typ av hälsotrend. Flaskvatten är trots vårt högkvalitativa kranvatten en mycket populär produkt, och olika typer av personliga vattenflaskor återfinns på arbetsplatser och gym. Detta är inte enbart en ny trend. Redan på 1600-talet trodde man att vatten kunde bota många typer av åkommor, och under 1800-talet blev det populärt med brunnsdrickning. Kurorter som Ramlösa och Loka brunn blev mycket välbesökta. Rädslan att dricka för lite vatten är i normalfallet dock överdrivet. Det bästa rådet för att ha koll på vätskebalansen är att inspektera mängd och färg på urinen. Om du kissar några gånger per dag och urinen är ljusgul, ja då dricker du lagom mycket. •

Tryggare kan ingen vara

Vad innebär kyrkans dop? Många förknippar dopet med en namngivning, men enligt Svenska kyrkans syn är dopet större än så. Vad innebär egentligen dopet? Vi träffar tre präster i ett bordssamtal för att reda ut begreppen.

Text Annelie Tollerå
Foto Axel Arkstål

Liza Hagberg, Anna Söderström Wikell och Peter le Clercq är alla präster som jobbar i Kolmårdens, S:t Olofs och S:t Johannes församlingar. En är församlingsherde till vardags och de två andra har tjänster som komministrar. Alla arbetar de med att döpa var och en som önskar ett tecken på att vi tillhör Guds stora familj.

Dopet som gåva

–Att framhålla att dopet inte är en namngivningsceremoni är jätteviktigt, säger Peter. Det innebär ju något mycket större än så.

–Jag tänker att dopet innebär att välja en livsväg, säger Anna. Sedan är det självklart upp till var och en att välja hur man utvecklar den livsvägen. Dopet är för mig ett steg på en väg, som kan utvecklas.

–Om man vill leva i sitt dop finns det mer och mer att hitta, fortsätter Anna. Det kan man göra hur sent som helst i livet. Dopet är som en gåva som man får, som man får öppna mer och mer av

genom livet. Man kan gå genom livet med den öppnad, men man har den ändå med sig.

Vad finns det inuti? Vad är det man kan hitta?

–Mening. Löftet om att Gud vill mitt liv och har lagt en uppgift hos mig. Att jag är oändligt älskad och värdefull, säger Liza. Gud är med och bär och stöttar mig på min väg genom livet och i mitt uppdrag som människa.

–Jag skulle vilja påstå att det är svårt att fördjupa sin andlighet alldeles ensam, utan vi växer tillsammans med andra, fortsätter Liza. Det är därför vi har en kristen gemenskap som är öppen för den som söker och vill delta i den. Genom denna present hittar du Guds stora familj. Vi har t ex olika typer av studiegrupper inom kyrkan, där man kan utvecklas och fördjupas i sin tro tillsammans med andra.

–Dopet är en gåva och ett erbjudande om att utveckla relationen med livets givare, säger Peter.

–Ofta när jag åker hem på dopsamtal så märker jag att man som förälder drabbats av någonting när man har fått barn, fortsätter Liza. Det är ju inte bara ett barn som föds, det är två föräldrar som föds på samma gång. Det är omvälvande och jag märker ett behov hos föräldrarna av att rikta tacksamhet och vördnad för det nya lilla livet någonstans. I dopet får vi tillfälle att uttrycka tacksamhet och vi får också möjlighet att be om hjälp. Det är stort att bli förälder och i den livsuppgiften behöver vi också vägledning och stöd.

Uppskattar kyrkan

–Till skillnad från en namngivningsceremoni, där det är fritt fram att hitta på vilka delar man vill, innehåller dopet en tradition där vi bär vidare vad tidigare generationer har varit med och format. Men dopceremonin har också utvecklats genom åren för att passa vår moderna syn på livet.

–Dopet är ju inget som vi har hittat på igår, uttrycker Peter. Dopet är ju något

som har funnits med oss sedan kristenhetens början. Vi är ett kristet samhälle och det finns ett erbjudande att leva i den traditionen och i den relationen.

Hur tänker ni om dopriten i dagens individualiserade samhälle? Där människor är vana vid att välja och forma precis allting själva.

–Jag tycker att jag märker att människor har börjat tröttna på det där egocentriska samhället, säger Liza. Det har skett ett generationsskifte. Tidigare var det vanligt att en familj skulle döpa för att det var så viktigt för mormor eller farmor, men själv kände man sig inte riktigt bekväm i kyrkan. Kyrkan var det riktiga finrummet som man knappt fick röra sig i. Idag märker jag att familjer uppskattar att vila mot dopritualen och har ett mer avslappnad attityd till kyrkan.

–Jag har jobbat som präst i 30 år, säger Anna och jag ser också det här. Det har blivit en annan slags lugn i dopen idag. Människor känner sig bekväma i kyrkan och uppskattar kyrkan.

–Det är också viktigt att säga att ritnen har förändrats genom tiderna, fortsätter Anna. Den har definitivt moderniserats. På 1800-talet hade man mer rituella uttryck i dopet, som att ha med salt. Men grunden i dopet är densamma. Det är inte så lätt att förklara, säger Anna, men till exempel temat med arvssynden har tonats ner. Det har att göra med hur vår människosyn förändrat genom tiden.

Omsorg om varandra

Ett välkänt moment i dopet är när alla får lägga händerna på huvudet på den som ska döpas.

–Förr tänkte man sig att så länge personen inte var döpt så var det inte skyddat från onda makter. Nu tänker vi inte längre så, men vi har kvar momentet. Det betyder också att vi får stå tillsammans med den som döps, att den har kommit in i vår gemenskap.

–Något som dopet tar upp är att den som döps faktiskt kommer att vara med om både gott och ont i sin vandring i livet. Det är så livet är. Allt är inte rosenskimrande, säger Peter. Det finns en kraft i dopet. Vi får manifesteras själva livet, vår glädje, vår rädsla, vår tacksamhet och vår omsorg om

varandra i dopet.

Liza tänker att vi som människor i samhället behöver förankra oss i något.

–Det är lätt att vi far lite hit och lite dit i vårt sökande i livet. Någonstans måste vi få grunda oss som människor. Jag tänker att dopet är ett erbjudande om att får grunda sig och tillhöra något större.

–I dopet ligger också uppdraget att bygga Guds rike, säger Peter. Det är en signal om att något ska ske. Vi har alla uppdraget att bygga Guds rike.

Dopets vatten

–Dopet är en helig handling, ett sakrament, förklarar Peter. Vi döper på Jesu

uppdrag med helt vanligt vatten och får del av helig Ande. Vatten står för så mycket, både död och liv. Det har med rening att göra men framförallt har vatten med liv att göra. Vatten är avgörande för våra liv. Får vi inte vatten så dör vi. –Vårt dop går tillbaka på Jesus dop i Jordanfloden, säger Anna. Jesus döps för att börja något nytt.

–Det är för att ikläda oss något nytt som vi döps, berättar Liza. I den tidiga kyrkans historia gjorde man som Jesus, man sänkte ner hela människan i vatten. Det var en stor poäng i att den som kanske hade det tufft i livet fick chansen att börja på nytt. Det finns en sådan grund i dopet.

Fadderskapet

Berätta lite om vad det innebär att vara dopfadder.

–Fadderskapet är ett hedersuppdrag, säger Peter. Man får chansen att vara en extra vuxen för barnet. Man får följa det genom livet och be för det.

–Gör dopdagen till er dag!, föreslår Liza. Många har fullt upp i livet och hinner sällan ses, men att uppmärksamma dopdagen är en trevlig tradition. Man kan fika ihop eller göra något tillsammans. Ingen kan lära barnet allt, men många tillsammans kan bidra till att barnet växer som människa.

Har dopklänningen någon symbolik?

–Det vita är en färg för det nya och rena livet. En glädjens färg, säger Anna.

Förr tog man på den vita dopskruden efter dopet, men nuförtiden är den vita dopklänningen på redan vid dopet för att underlätta.

–Den är medvetet för stor för att man ska ”växa i den”, säger Peter.

–Men det är inte dopklänningen som är viktig, eller ens nödvändig, säger Liza. Man kan lika gärna döpas i vanliga kläder. Dopklänningen är en symbol som talar om just glädjen, tillhörigheten och växandet i tron. Men dopklänningen i sig är inte nödvändig för att det ska vara ett dop, säger Liza.

Barndopet

Det har funnits en lång diskussion mellan olika kyrkliga traditioner kring huruvida man ska praktisera barndop

eller vuxendop.

–Men redan i urkyrkan döptes bebisar, poängterar Liza. Om en familj bestämde sig för att döpas, så döptes alla i familjen, även de yngsta familjemedlemmarna. Så visst har Kyrkan döpt bebisar ända från början. Det är inte så att alla döptes som vuxna först och sedan började vi plötsligt döpa bara bebisar. Vi har hela tiden döpt människor i alla åldrar, och gör det än idag.

–Dopet kräver inte någon motprestation utan är Guds gåva till dig. Får du med det, då är jag nöjd, skrattar Peter. Gud älskar oss människor som vi är med alla våra brister, avslutar han. •

Prästerna Liza Hagberg, Peter le Clercq och Anna Söderström Wikell diskuterar kring dopets betydelse

livet | Dopet

Att välja själv

Fler och fler låter sina barn själva välja om de vill döpas eller inte. I hela samhället anar vi en trend där individen i mångt och mycket får göra sina egna val redan från tidig ålder. Vi ringde upp Ingrid Gråberg som är barnpsykolog för att prata lite mer om detta.

Text Malin Singelsö Foto Privat

Hur ställer du dig till det påståendet att man idag får välja mycket själv från tidig ålder?

–Det är ett rimligt påstående. Sedan kan man fråga sig vad som är ”idag”. Jag tror denna utveckling har gått successivt. Ska man hitta tillbaka till det läget av ”skomakare blev vid din läst” där man i mångt och mycket föddes in i ett utstakat liv, då får man gå långt tillbaka.

Är dagens syn på uppfostran en spegling av samhället?

–Det kan man nog säga. Sverige ligger i topp bland länder i världen vad gäller individualisering och sekularisering. Det är ingen slump att individen har stort utrymme, men också ett stort ansvar.

Vad finns det för för- och nackdelar med att man får välja själv redan från tidig ålder?

–Att få välja vilket liv man vill leva själv är en fördel som jag tycker övervä-

ger nackdelarna. Eventuella nackdelar är till exempel att med frihet följer också en stor mängd val, något som kan skapa stress hos många ungdomar. Att födas in i ett utstakat liv gav möjligtvis ro över att ha färre saker att fundera över, men torde också vara ett ganska tungt utgångsläge i många fall.

Hur kan man bäst förbereda barn och unga vuxna inför att ta beslut kring sin väg i livet?

–Idag lever vi i en värld med ett extremt informationsflöde. Dessutom är samhällsdebatten överlag väldigt polariserad. Med fenomen som trollfabriker, fake news och en utbredd faktaresistens blir det väldigt viktigt att samtala med barn och unga. Diskutera, lyssna, lär dem argumentera, lär dem ifrågasätta och bli ifrågasatta. Se nyheterna tillsammans och prata om det ni ser. Tänk även på din egen input. Det är inte helt lätt att vara objektiv och de flesta

”påverkar” nog sina barn på ett eller annat sätt. Det är naturligt då man som människa ofta tycker att ”det jag tycker är rätt, det är rätt”. De värderingarna man har för man naturligtvis lätt över till sina barn. Ibland kan det vara hälsosamt för även den vuxna att ifrågasätta och omvärdera sina egna värdegrunder.

Men det är viktigt att komma ihåg att barn har väldigt olika förutsättningar i livet. Alla får inte det stöd de behöver av föräldrarna, som kan vara oförmögna till detta av många olika skäl. Därför är skolans ansvar väldigt stort, för att ge våra barn och unga en bra grund att stå på när det gäller kunskap i hur man själv inhämtar information, hur man kan värdera denna och skapa sig en uppfattning utifrån god källkritik. •

Drömdop i Lindö

Dopet blev större än de först tänkt, men med rätt planering blev det en minnesvärd dag. I somras döptes Colin i Lindö kapell.

Text Annelie Tollerå Foto Malin Singelsö samt privat

Sandra Lindblad och Jim Gaines tar emot i den öppna och luftiga villan i Lindö där de har bott sedan i april. Sandra är föräldraledig med Colin, som är fyra månader. De har varit ett par i 1,5 år och i somras döptes deras lilla son Colin. Att Colin skulle döpas var en självklarhet för Sandra och Jim.

–Vi tycker att det hör till, säger Sandra. Vi är båda döpta och vi tycker att det är en fin tradition. Vi har faktiskt inte övervägt något annat. Ingen av oss är aktivt troende eller går i kyrkan, men när man tänker efter så har vi ju ändå en kristen grund och vi följer kristna traditioner. Vi kände att det var självklart att vi ville ingå i den traditionen. Det är en fin grund för Colin att stå på.

Tradition i familjen

Jim och Sandra reflekterar kring trenden där fler och fler väljer att vänta med dopet för att låta sina barn bestämma själva när de blir större.

–Vi har absolut inget emot att Colin går sin egen väg när han blir vuxen. Då får han själv välja om han ska stanna kvar i kyrkan eller inte. Men så länge han är under 18 år så ingår det i föräldraskapet att göra val åt honom. Han ingår ju i vår familj och den tradition vi har i familjen.

Jim och Sandra ser dopet som ett välkomnande och ett tillfälle att samla

släkt och vänner för att uppmärksamma en ny familjemedlem. De berättar att prästen Björn Larsson under dopceremonin pratade om att Colin är älskad förbehållslöst.

–Det kändes så fint. Det är precis så det är. Jag var nervös inför dopet, säger Sandra, och prästen lugnade oss. Vi kände att vi kunde luta oss mot honom. Mest nervös var jag nog om Colin skulle skrika mycket, kråkas på prästen eller något. Men Colin sov sött under hela dopakten.

Populär dopkyrka

Jim och Sandra valde Lindö kapell, som är närmast deras hem och en av Norrköpings populära dopkyrkor.

–Det är en perfekt liten kyrka för dop, säger Sandra. Jag kan förstå att det är en populär dopkyrka.

Det var 42 gäster på dopkalaset och allt var planerat in i minsta detalj. Sandra och Jim funderar en stund över att dop sägs ha blivit lika stort som vigsel, med dyra kalas och stora fester.

–Svenska kyrkan är bra, de hjälper alltid de som har det svårast i samhället, säger Sandra. Men för oss var det viktigt att få samla hela familjen och de närmaste vännerna till dopkalas och jag tycker om att bjuda in. Vi ville verkligen ha den här dopfesten, även om den kändes stor - för oss iallafall. Det fanns ingen person som vi ville välja bort på gästlistan.

Njuta av dopdagen

När dopdagen kom hade Sandra och Jim förberett så mycket att det var fritt fram att njuta. Deras tips är att planera allt och göra så mycket som möjligt i förväg, så att man själv kan slappna av och njuta av dopdagen.

–Jag är van vid att ha många människor samlade och jag vet vilka problem som kan uppstå, säger Sandra. Jag hade förbeställt mat, jag hade dukat redan i förväg, termosar för kaffet stod färdiga, allt var färdigbakat. Dessutom delade jag ut uppgifter till mina närmaste - baka hallongrottor, göra kladdkakemuffins, åka och hämta tårtorna och allt sådant. Något man inte alltid tänker på är att vänner och bekanta gärna ställer upp! De flesta tycker att det är roligt att kunna få hjälp till. Det är så lätt att tro att man ska dra hela lasset själv och så blir man helt utpumpad efter festen istället.

Sandra berättar att de inte ens ville stå och vispa grädde på dopdagen.

–Det kan tyckas som en liten sak, men vi ville inte stå och vispa grädde på dopdagen, utan vi beslutade oss för att

servera kladdkaka utan grädde enbart för att kunna njuta fullt ut. Det var ingen som reflekterade över att det saknades grädde. Sådana små saker kan vara viktiga.

”Det kan tyckas som en liten sak, men vi ville inte stå och vispa grädde på dopdagen”

Nästan som en dröm

När Sanda och Jim träffades gick det snabbt att både flytta ihop och skaffa

barn. Hon hade passerat 30 och Jim är 41.

–Det förklarar nog att det gick så snabbt när vi väl fann varandra, säger Sandra och ler. Ingen av oss är unga längre i sammanhanget. När man blivit lite äldre, då vet man vad man vill. Och då kan det gå snabbt.

Sandra hade gett upp om att hitta den rätte när hon passerade 30. Hon har alltid varit självständig och tänkte att om hon inte träffade någon som kändes rätt och som hon kunde bilda familj med så skulle hon inte heller skaffa barn. Men det var precis när hon gett upp som den rätte dök upp.

Jim å sin sida funderade på vad hans nästa steg i livet skulle bli.

–Det känns nästan som en dröm, säger Sandra.

Colin har hunnit bli fyra månader och Sandra är föräldraledig fram till att Colin närmar sig ett år. Då ska Sandra börja jobba igen en dag i veckan och Jim blir föräldraledig den dagen. Colin själv, han har sovit sött under hela intervjun. Ett barn som är älskat förbehållslöst och välkomnat in i den kristna gemenskapen. •

Namn med inneboende kraft

Dopet är en kristen tradition som inte har någon exakt motsvarighet i andra kulturer. Däremot är det vanligt världen över att det finns starka traditioner kring just namngivning. Ett av de mest kända exemplen är den mytomspunna namnkulturen hos ursprungsbefolkningen i Amerika.

Text Annelie Tollerå Illustration Matilda Eklöf

I nom vår del av världen ger vi det nyfödda barnet ett eller flera namn som följer med hela livet ut. Hos ursprungskulturerna i Amerika, som idag är i stort sett helt utplånade, såg det annorlunda ut. Olika stammar hade olika namntraditioner, men de gemensamma dragen var likartade.

Hela ursprungsbefolkningens namntraditionen var menad att inspirera till personlighetsutveckling, där man enligt traditionen kunde "förtjäna" nya namn genom livet. Till att börja med gavs barnet ett namn som passade dess personlighet. Därför väntade man ofta på att hitta det namn som skulle passa tills man såg vilken personlighet barnen visade. Innan dess var man bara "pojken" eller "flickan". Det namn man gav barnet var dock flytande. Skulle det visa sig att det inte passade barnets personlighet längre, så ändrades namnet. Man ansåg att namn inte bara gavs till någon hur som helst, utan att namn alltid förtjänades.

Namnet som en process

I vuxenlivet sågs en persons namn som en ständigt pågående process. En människa som upplevde många stora förändringar i livet kom också att få uppleva fler namnbyten. Namnbyten skedde till exempel om någon gjort en stor bedrift, eller vid en särskild händelse som gav en ny status inom stammen. Många gånger ändrades namnet vid de vuxenriter som fanns etablerade och som markerade övergången från barn till vuxen. Namnet skulle alltid reflektera din personlighet, vad du hade uppnått eller vad som har hänt dig i livet. Många gånger var namnen metaforiska.

Ett namnexempel är Örnöga, som vittnar om en människa med skarp insikt, medan Dansande vinden låter vackert och poetiskt i våra öron, men som alla stammedlemmar förstod var en metafor för en tornado och visade på en flyktig eller aggressiv personlighet. Namnet i det senare fallet var också en indikation till personen att söka förtjäna ett nytt namn.

Hemligt namn

Namnen var tätt förbundna med naturen och speglar hur kulturen har varit en del av den. Namntraditionen visar också hur starkt socialt sammanbunden individen var med sitt samhälle.

Förutom de psykologiska och sociala aspekterna i namntraditionen fanns också en spirituellt sida, nämligen ett hemligt namn som bara individen själv och stammens medicinman visste om. Detta namn hade du en egen relation till och det vittnade om din egen inneboende kärna. Kanske berättade detta namn om din egen förhoppning och dina egna drömmar och mål med dig själv? Om detta namn skulle avslöjas till någon trodde man att det var mycket farligt. Då skulle personen kunna få makt över dig. Namn hade en stor inneboende kraft, trodde man. I vissa av Amerikas ursprungskulturer uttalade man inga namn till vardags, utan enbart vid särskilda tillfällen. •

Kända namn

Tatanka Lyotake - "Sitting Bull"

Som barn hette den blivande Siouxhövdingen Hoppande grävling, men bara 14 år gammal visade han så stort mod i strid att hans far gav pojken sitt eget namn – Sittande tjuren, vilket var en stor ära för en pojke. Fadern kallade sig i stället Hoppande tjuren.

Tashunka Witko - "Crazy Horse"

Hövdingens barndomsnamn var Bland träden. I likhet med Sitting Bull fick pojken sin fars namn efter att ha bevisat sitt mod. Namnet är en krigares namn och han sägs ha varit den tredje i sitt släktled att heta Galna hästen. Galna hästen berättas ha varit en ensamvarg som gärna drog sig undan.

Pocahontas

Pocahontas betyder Den lekfulla, men har dubbel betydelse och kan också tolkas som Den fräcka. Man tror att det här var ett öknamn. Hon hette tidigare Matoaka som betyder Ljus ström mellan bergen. Senare i livet konverterade Pocahontas till kristendomen och tog då namnet Rebecca.

Goyahkla - "Geronimo"

Geronimos riktiga namn var Goyakla, som betyder Den som gäspar. Det finns ingen förklaring till varför Goyakla kallades just detta. Det var mexikanerna som han stred mot som gav honom namnet Geronimo. Vissa tror att Geronimo bara var en förvanskning av hans namn som var svårt att uttala, medan andra tror att det är en referens till sankt Jerome.

Sol, själar och livsfrågor

Konfirmationen "Wild and Holy" på Kolmårdens djurpark lockar deltagare från hela Sverige, även om de flesta kommer från Norrköpings närområde. I år konfirmerades 80 ungdomar på Kolmården och det är nästan alltid några av konfirmanderna som döps strax innan.

Text Annelie Tollerå Foto Niclas Fasth & Olov Skottheim

Alice, Amanda, Mira och Johanna döptes i samband med sin konfirmation på Kolmården.

–Det är mer regel än undantag att vi har dop av konfirmander. Det blir mer och mer vanligt, säger Anna Ryding, som är präst för konfirmandgruppen. Det har nog att göra med den trend vi ser att allt fler föräldrar lämnar till sina barn att själva bestämma om de ska döpas eller inte.

Är det många som väljer att konfirmera sig idag?

–Tyvärr sjunker konfirmationssiffrorna. Det är synd, för det är ett tillfälle att få fundera över livet och de stora frågorna och samtidigt få en härlig upplevelse och nya vänner, säger Olov Skottheim, som är församlingspedagog. Ungdomarna här är med om en riktig resa och de utvecklade massor. Ett minne för livet,

Alice, Amanda, Mira och Johanna har gjort sitt val. De deltog i årets konfirmation och döptes också på Kolmården, bara ett par dagar innan konfirmationen skulle

äga rum i det stora delfinariet. Deras dop skedde vid sälarna.

–Det var en jättefin dopceremoni, säger Mira. Det var fantastiskt att få döpas vid sälarna och med utsikt över Bråviken. Det var en sådan obeskrivlig stämning undet dopet, säger hon.

Dopkandidaterna hade själva varit med och förberett dopceremonin. Bland annat hade de valt låtar, som hela konfirmandgruppen stämde upp i. En av konfirmationsdeltagarna bidrog genom att kompa i sångerna på gitarr.

Mira berättar att ingen av hennes föräldrar är troende eller har någon kontakt med kyrkan. Det var kompisar som pratade om konfirmationen och till slut gick hon på en öppen informationskväll och anmälde sig sedan.

–Jag ångrar inte en sekund att jag konfirmerade mig, säger Mira. Jag har verkligen fått vänner för livet här.

Faktum är att mina närmsta vänner som jag umgås med idag har jag lärt känna på Wild and Holy.

Johannas föräldrar hade istället en bakgrund inom frikyrkan där vuxendop är praxis. Därför hade det inte blivit av att hon döptes som liten, vilket annars är det absolut vanligaste i Sverige idag.

–Jag har fått en annan syn på tron efter konfirmationen, säger Johanna. Den känns närmare. Jag kommer att behålla relationen med tron nu och jag kommer absolut hålla kontakten med mina konfavänner, säger hon.

På frågan hur det känns att vara döpt och om hon känner någon skillnad mot tidigare skrattar Mira och svarar.

–Nej, jag känner ingen skillnad, men lite stort var det ändå att döpas. Det är verkligen ett fint minne. •

Detalj av dopklänning, använd vid prins
Carl Oscars dop 1852.
Livrustkammaren, Göran Schmidt

Dopet genom historien

Det kristna dopet är en av kyrkans två sakrament och seden har rötter som sträcker sig lång tillbaka i tiden. Det är lätt att tro att det mer eller mindre alltid sett likadant ut – men det är långt ifrån sant.

Text Matilda Eklöf Foto Wikimedia Commons, Livrustkammaren

Det kristna dopet har sina rötter i det judiska reningsbadet. Föregångaren till det kristna dopet var Johannes döparens omvändelsedop. Han döpte i sin tur Jesus. Efter Jesus död och återuppståndelse kom dopet att bli till en initiationshandling inom kristendomen. Det var då den döpte togs upp i församlingens gemenskap.

Dopet kom till Sverige i samband med att landet blev kristet. Mellan mitten av 800-talet fram till 1100-talet pågick missionen i Sverige och målet var att så många som möjligt skulle döpas in i den kristna tron. Under denna tid var det därför väldigt vanligt med vuxendop. När landet sedan blivit kristet och de flesta vuxna var döpta övergick kyrkan naturligt till att främst utföra barndop.

Bassänger och träkar

Under den tidiga kristna tiden i Norden utfördes dopen vanligtvis i floder och vattendrag, precis som Johannes döparen gjort när han döpte Jesus i floden Jordan. Med tiden blev användning av bassänger och träkar vanligt vilket innebar att dopet kunde genomföras i kyrkan.

Under denna tid var det brukligt

att sänka ner hela kroppen i vattnet (s.k. immersion eller subversion). Det nordiska klimatet gjorde dock att man under senmedeltiden övergick till att enbart doppa huvudet (affusion) eller bestänka den döpta. Detta för att undvika nedkylning vilket var en stor risk i de kalla kyrkorna.

I och med detta och att det blev allt vanligare med barndop kom dopfunten att få en alltmer central plats i kyrkan. Under den katolska tiden var dopfunten alltid placerad i kyrkans västra del nära ingången. Detta var för att barnet var tvunget att döpas för att få inträde till kyrkan. Dopfunten flyttades fram i samband med reformationen för att betona att dopet skulle ske i församlingens mitt.

Dåtidens dopfuntar var väldigt djupa så att hela barnet kunde sänkas ner i vattnet. När denna sed försvann under senmedeltiden blev det vanligt att sätta en grundare skål av metall som insats i den gamla dopfunten. I Europa blev dopfuntar av sten vanligt under 1100-talet och det var också då medparten av de stendopfuntar som finns kvar idag tillverkades. Tidigare gjordes de i trä eller så skedde dopet vid vattenutomhus.

Dopklänningar och doppåsar

Under den tidigare katolska tiden doppades hela barnet naken tre gånger i vattnet och kläddes sedan i den vita dopdräkten av gudmodern. Den långa vita dopskruden symboliserade det nya livet med Kristus. Men i och med att användningen av subversion minskade blev det vanligt att barnet behöll kläderna på under hela dopet.

Med tiden kom dopskruden att bytas ut mot ett symboliskt vitt tygstycke kallat kristningaklädet. Detta överräckte man till barnet efter dopakten. I den nya kyrkohandboken 1614 försvann dock denna sed helt och dopdräkten fick en annan karaktär. Istället började man tillverka praktfulla och färgstarka kläder helt enligt barockens ideal.

Det var vanligt att lindade barn lades i en s.k. doppåse. Dessa tygpåsar var ofta färgglada och vackert dekorerade. Påsarna tillverkades av bomull, siden eller ylletyg och dekorerades med sidenband, pappersblommor, tyglappar, spets och pärlor samt någonting blankt för att skydda mot onda andar.

Seden med doppåsar levde kvar länge både hos allmogen och borgar-klassen. I de högre samhällsskikten blev det dock under början av 1700-talet vanligt med vita dopkåpor, något som inspirerats av

Doppåse. 1600-tal. Till boken Kanonsalut och vaggor – kungliga födslar och dop av Lena Rangström – Livrustkammaren

Gustav III:s dopkläder. På 1800-talet kom sedan de långa vita dopklänningarna som vi är vana att se dem idag. De tillverkades av lätta och tunna bomullsmaterial vilket var populärt under denna tid.

Döpas inom åtta dagar

Enligt 1686 års kyrkolag skulle barnet döpas inom det åttonde dygnet efter födelsen. Denna dopregel övertogs från föreskriften om omskärelse på åttonde dagen (Tredje Moseboken 12:3). Ofta skedde dopet första söndagen efter födelsen eller om barnet fötts tidigt en söndag, redan samma dag under eller efter högmässan.

Dopet skulle alltid förättas i kyrkan om det inte fanns skäl för något annat. Om dopet inte kunde genomföras i kyrkan eller inom det åttonde dygnet, exempelvis om barnet var sjukt eller familjen inte skulle hinna till kyrkan, utfördes ett så kallat nöddop. Ett

nöddop kunde förättas av en ”gudfruktig och till laga ålder kommet förständig och i katolicismens lära väl underrättat folk av mankön”. Om ingen sådan gick att få tag på kunde nöddopet också genomföras av en kvinna.

Faddrar valdes med omsorg

Föräldrarna var oftast inte med vid dopet. Istället var det faddrar (även kallade gudföräldrar) som tog hand om barnet och såg till att det blev döpt. Dopet var, precis som de mesta på den här tiden, ämne för mycket folktro. Bland annat var det mycket viktigt att barnets namn hölls så hemligt fram till dopet. Efter att föräldrarna bestämt vad barnet skulle heta fick det inte spridas till någon förutom gudmodern som fick namnet viskat till sig, eller kanske nedskrivet på en lapp.

Att bli tillfrågad om att vara fadder var ett hedersuppdrag. Faddrarna skulle säkerställa barnets andliga fostran men

också ta hand om barnet om något hände föräldrarna. Faddrarna valdes därför med omsorg och det var vanligt att valde föll på släktingar, vänner eller grannar som stod något högre upp på den sociala skalan, så som präster eller adel.

Dopgille – dåtidens dopfest

Efter dopet var det brukligt med s.k. dopgille. Där bjöds på mat och dryck. Detta var först och främst ett tack till faddrarna men också en fest för att fira det nya barnet. När modern senare kom till kyrkan firades det på ett liknande sätt med kyrkogångsöl eller kyrkogångsgille. Det kunde bli stora fester för att fira barnet och modern och hälsa dem välkomna tillbaka.

När man ser på dopets rika historik är det tydligt att det är mycket som förändrats. Men den är också väldigt tydligt att mycket har bestått och fortfarande finns med oss än idag. •

Vad ska din fil heta?

”Vad ska du döpa din fil till?” Ett uttryck som idag för de flesta ter sig helt normalt men som för inte alltför länge sedan hade kunnat få vilken språkvetare eller teolog som helst att kasta in handduken.

Text Matilda Eklöf Foto Malin Singelsö

Termen att döpa har nämligen rent språkmässigt ursprungligen ingenting att göra med att namnge något. I det nya testamentets grundtext används det grekiska ordet βαπτισμα (baptisma) för att beskriva den kristna dopriten. Baptisma härstammar i sin tur från βαπτίζω (baptizo) med betydelsen ”doppa i vatten eller färg, dränka, tvätta och sänka fartyg”. Tidigare var benämningen att döpa någon strikt kopplat till det kristna dopet och barnets inträde i den kristna tron. Under åren har ordets betydelse utvecklats och idag ”döper” vi alltifrån filer och hundar till hus och båtar.

Thomas Wärfman, kyrkoherde i Norrköpings pastorat, minns en tid när ordet väckte betydligt mer debatt än vad det gör idag.

– När jag var ny präst sådär i början av 90-talet var det väldigt vanligt att man blev korrigerad om man använde ordet döpa om man syftade till att namnge något.

Idag har frasen att döpa blivit synonymt med att namnge något, inte minst inom datavärlden. Det har blivit en teknisk term som tagit sig in i det svenska språket. Enligt Språkrådet kan ordet döpa idag användas både för att beskriva den kristna ritens och att namnge något.

Thomas ser inte någon problematik med hur ordet används. Man kan inte motarbeta språkets utveckling, menar han.

– Alla ord och begrepp får nya betydelser med tiden. Det måste man ju förstå, menar han. Det är en levande process som aldrig slutar utvecklas.

Men däremot är det viktigt att vi är klara med vad det är när vi pratar om dopet som den kristna ritens och att det framkommer tydligt, fortsätter han.

– Jag tror nog att jag själv skulle säga döpa i ett vardagligt uttryck, börjar han men hejdar sig sen och tar en tankepaus. Eller, nej. Jag skulle nog säga namnge faktiskt. Det skulle kännas fel för mig som ”gör” dop. Som präst kan jag ha en vilja förmedla (den för mig) riktiga betydelsen av ordet.

Att ordet fått en till innebörd är en sak. Men idag är det också många som blandar ihop själva dopriten med ritens att ge någon ett namn. Det är i sin tur en utveckling Thomas är mer bekymrad över. Barnet får inte sitt namn vid dopceremonin, förklarar han. Barnet får sitt namn av sina föräldrar eller vårdnadshavare innan själva dopceremonin. Det har de bestämt i förväg.

– Vi använder ju dock namnet i dopet, förklarar han vidare. Vi frågar vilket namn föräldrarna gett sitt barn. När vi gör så i en gudstjänst så är det

ju inte för att jag ska ta reda på eller påminna mig om vad barnet heter – för det vet jag redan. Det är för att kunna lyfta fram och visa att det är den här människan som ska döpas och den har det här namnet.

Thomas har själv haft förmånen och glädjen att namnge tre egna barn. Valet av namn blev en blandning av tradition och vad som låg i tiden, tror han.

– Namn återkommer ju regelbundet. Man brukar väl säga att det hoppar två generationer innan det känns tillräckligt fräscht att plocka fram igen, berättar han och stannar sen till innan han fortsätter. Jag har faktiskt aldrig döpt någon som heter Thomas.

Han tror dock att namnet har en viktig innebörd för den som bär det. I viss mån blir vi ju våra namn och de blir en del av oss, menar han.

– Jag vill tänka att jag hade varit annorlunda om jag haft ett annat namn. Om jag hetat Johan istället för Thomas. Jag tror det hade gett ett annat intryck. Och jag har faktiskt bara ett namn. Varken jag eller mina syskon har något mellannamn. Det är kanske lite udda men mina föräldrar tyckte nog helt enkelt att det räckte. All heder till dem för det, avslutar han och ger ett sista brett leende. •

Sagt om dopet

Jesus sade: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut."

Matt 28:18-20

*Varken förväntningar
eller förhoppningar är
förberedelse nog för
verkligheten*

*- det lilla underverk
man håller i sina armar.*

Det väldiga ansvaret.

*Den överväldigande
kärleken.*

Ur "Till en liten baby" av
Pam Brown

**Gud som haver
barnen kär,
se till mig som
liten är.**

Barn är Guds apostlar, dag
efter dag utsända för att
förkunna kärlek, hopp och
fred.

James Russel Lowell

Gud, vi tackar dig för vårt barn. Tack för gåvan
du har gett och förtroendet du har visat oss.

Ge oss ömhet, fasthet och lugn.

Hjälp oss att ge din kärlek vidare till det/de
barn som vi har fått ansvar för.

I Jesu namn. Amen.

**Barn är de
händer som
vi griper
himlen med.**

(Henry Ward Beecher)

Psalm 342

Tusen stjärnor glimmar. Gud vet allas namn.
Alla rymdens stjärnor bär han i sin famn.
Tusen grässtrån vajar, för Guds andedräkt
Varje litet grässtrå, Gud till liv har väckt.
Tusen fåglar sjunger, sommardagen lång.
Gud har tid att lyssna, till varendas sång.
Havets botten ser han, gruvans dolda schakt,
tankarna och orden, innan vi har sagt.
Innan vi var födda, visste Gud vårt namn,
och i dopet tog han, upp oss i sin famn.
Tack, o Gud vår Fader, för din trofasthet,
du som alla älskar, allting ser och vet.

Hej där!

Vad betyder dopet för dig?

- Att föräldrarna konfirmerar att de vill låta sina barn växa upp enligt en kristen tro och dess värderingar. Att barnen ska bli stora nog för den långa dopklänningen och tillräckligt självständiga att välja sin egen tro. Det viktiga är att de tror på något - livet, ljuset, IFK Norrköping, pengar eller kärlek. Utan tro är du inget.

Som förälder kan man uttrycka en önskan, ta hjälp av en tro, men inte bestämma. Barn ska vara fullt fria att konfirmera dopet i tonåren, när de fortfarande står under föräldrars beskydd, men ännu inte myndiga att klara sig själv.

Är era barn döpta?

- Nej, men vi har hade egna ceremoniella sammankomster för släkt, vänner och gudföräldrar för att högtidliggöra att barnen fått namn. Det kändes viktigt.

Jag är konfirmerad men inte min fru så vi ville att de skulle få växa upp mittemellan och ta sina dopbeslut själva.

Tar ni upp ämnet tro och andlighet med era barn?

- Ja, mycket. Jag har läst "Bibel för barn" för bägge sönerna. Dessutom läst in den som talbok med Mark Levengood (gudfar till vår äldsta). Deras kristna status är varierande, trots att det alltid tror på något. Just nu är de mest ifrågasättande till min tro.

Då tro för mig är längtan samt underkastelse och hopp om något större så vill jag inte klistra mina funderingar på någon annan. För mig är religion samtal. Och jag för gärna samtal utan försäljning.

Vi har tagit med dem på kusiners konfirmation och berättat vad det handlar om och ser fram emot deras andliga utveckling.

Henrik Johnsson, 46 år

- Familj: Gift med Malin Baryard-Johnsson och de har sönerna Alvar 13 och Ed 9.
- Bor: Jonstorps Gård utanför Norrköping
- Yrke: Programledare, konferencier och producent
- Aktuell: Sommar i P1, TV-galan
- Kristallen och valdebatt i Linköping.

NÄSTA NUMMER

hej|livet

I DIN BREVLÅDA
3 DECEMBER 2018

tema:
Gränser

Barn har rätt till andlig utveckling

Antje Jackelen
Ärkebiskop, Svenska Kyrkan

Foto Magnus Aronson

I Barnkonventionens 27:e artikel fastslås rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Att tillgodose dessa rättigheter ses i vårt land som en samhällsfråga – i vart fall när det gäller hälsovård och utbildning. Ingen politiker skulle komma på tanken att säga att det är en fråga av rent privat karaktär. Beträffande den andliga utvecklingen påstås ofta motsatsen. Och det skrivs lidelsefulla ledare om att barn inte kan värja sig mot indoktrinering samt att barn inte kan tillgodogöra sig religion.

Låt oss se närmare på dessa två argument. Barn kan inte värja sig mot indoktrinering. Det är sant. Men med vilken rätt tillåter vi att barn utsätts för reklam? På vilka grunder avgör vid att vistelse i ett köpcentrum är mindre indoktrinerande än vistelse i ett kyrkorum? Indoktrinering i bemärkelsen att det sker en påverkan av barn utan att de har möjlighet till kritik eller diskussion av bakomliggande ideologi sker hela tiden, vare sig vi vill det eller inte. Den är en del i barns intellektuella, emotionella och sociala utveckling. En värld fri från ideologi vore en steril värld. Vi behöver ideologier, i betydelsen: genomtänkta

sammanhang av idéer.

Samtidigt behöver vi en ständigt pågående ideologikritik. Det finns inga knivskarpa gränslinjer mellan att indoktrinera, informera, undervisa och uppfostra. Däremot är det skillnad mellan positiv påverkan och skadlig påverkan. Den skiljelinjen går dock inte mellan varuhus å ena sidan och kyrka, synagoga, moské eller tempel å andra sidan, utan den kan gå rakt igenom dem. Det behövs en konstruktiv kritisk hållning på alla områden. Andlig fostran kan gå lika snett som intellektuell, emotionell och social fostran. Just därför bör pedagogiken på det andliga området bedrivas och granskas med samma omsorg som på andra områden.

Så det andra argumentet: barn kan inte tillgodogöra sig religion, därför är det bäst att hålla dem i en religiös karantän tills de är vuxna nog. Låt oss för ett ögonblick dra en parallell med kärlek. Barn far illa, utnyttjas och skadas djupt av perverterad kärlek. Men ingen föreslår för den sakens skull ett beröringsförbud tills de är vuxna nog att säga ifrån och välja själv, trots att detta skulle vara ett effektivt skydd mot utnyttjandet av barn. Vi tar inte den vägen därför att vi vet av erfarenhet

att barn utan kärleksfull beröring inte utvecklas normalt. I värsta fall dör de.

Barn och unga behöver inte andlig karantän fram till dess de kan tänka abstrakt. De behöver redskap till andlig utveckling – det är avgörande för deras existentiella hälsa genom hela livet. Att de får dessa redskap är främst, men inte uteslutande, föräldrarnas och trossamfundens ansvar.

Tanken att barn inte skulle kunna tillgodogöra sig religion står i strid med kristen tradition och erfarenhet. Upplevelser av helighet har följt oss människor oavbrutet genom vår evolution. Att detta skulle ta slut just i vår tid är högst osannolikt.

Det har aldrig funnits några entydiga gränser mellan religiöst och icke-religiöst och mellan kulturellt och religiöst. Där finns istället ett överlappande som visserligen kan ha sina risker, men som tiderna igenom har gett upphov till mycket skaparkraft, spännande debatter och en dynamisk samhällsutveckling. Därför spelar det roll vilken andlig traditionsförmedling barn får del av i ett samhälle. Och att låta våra barn beröras av Guds kärlek i dopet är ett klokt val! •